

SLOVAN.

Štev. 3.

V Ljubljani, dne 17. januarja.

1884.

Vsebina: Fran vitez Miklošič. — Zdravniški pogovori. — N. V. Gógolj. (Dalje.) — Slovstvo. — Gospodarske drobnosti. — Pogled po slovanskem svetu. — Razne novice. — Politični razgled. — Tržne cene. — **Ilustracija:** Fran vitez Miklošič.

Fran vitez Miklošič.

Lani je vsa Evropa slavila sedemdesetletnico najslavnejšega in najučenejšega slavista, kateremu vrstnika še Slovenka ni porodila, dr. Frana viteza Miklošiča, profesorja slovanskih jezikov in slovstva na dunajskem vseučilišči.

Miklošič se je porodil v Radomerščaku blizu Ljutomeru 20. novembra 1813. Po dovršenih osnovnih šolah v Ljutomeru, hodil je v gimnazijo v Varaždinu, in v Mariboru. Že kot dijak je kazal velikansko pridnost, da je mladenič večkrat, da v jutro ne zaspi, deval si na večer poleno pod zglavnik. V Mariboru je znal tako dobro klasične jezike, da je popravljaval v šoli svojega profesorja. Vseučilišče je dovršil v Gradcu, od koder se je napotil na Dunaj. Na Dunaji se je seznanil z učenim J. Kopitarjem, kateri ga je pregovoril, da se je odpovedal odvetništvu popolnoma, ter posvetil ves svoj trud jezikoznanstvu, v katerem je skoro tako napredoval, da je že leta 1844. prvič stopil pred učeni svet s kritiko Boppovih nauk o slovanščini s toliko korenitostjo, da se mu je čudil ves učeni svet ter mu prorokoval veliko slavo. S to prvo kritiko je začel razlagati slovanščino, kateri je posvetil vse svoje življenje, kakor je sam dejal, iz ljubezni do materinega jezika.

Ne bilo bi nam moči opisati vsega, kar je storil Miklošič za vedo in za Slovanstvo, naj omenimo vsaj to, kar se dostaja nas Slovencev.

Ko so l. 1848. prisijali v Avstrijo prvi žarki zlate svobode, pohiteli so avstrijski narodje k cesarskemu pre-

stolu, da bi prejeli novih svobod. Miklošičevi rojaki dobro vedo, da je on mož, kateri zna zagovarjati pravične želje svojih rojakov, izvolili so ga v letu 1848. v volilnem okraju Svetega Lenarta na dolnjem Štajarskem v prvi avstrijski ustavodavni zbor. Vrhu tega javnega delovanja so imeli Slovenci na Dunaji slovenski zbor po imenu „Slovenija“. In temu zboru je bil predsednik dr. Miklošič. Ta zbor je

zlagal prošnje, katere naj bi se predložile v imenu slovenskih dežel svetlemu cesarju. „Slovenija“ je poslala Miklošiča tudi v Ljubljano, da se pogovori tukaj s priznanimi domoljubi o nekaterih imenitnih stvareh. S posebno navdušenostjo je bil vzprejet Miklošič v slovesnem zboru ljubljanskega „Slovenskega društva“ in akademijska legija je ves čas njegovega bivanja v Ljubljani opravljala pred njegovim stanovanjem v Rudeževi hiši na Starem trgu častno stražo.

Zgodovinske vrednosti so njegove okrožnice o združenju vseh Slovencev, o ravnopravnost slovenščine v šolah in uradih. Združenje vseh Slovencev v jedno slovensko upravo je opravil v našem cesarstvu, vsaj pokojni nadvojvoda Ivan, prijatelj nam zatiranim Slovencem, razgovarjaje se z dr. Bleiweisem o združenju našem l. 1848. je rekel, da Njegovo veličanstvo nima ničesar nasproti, ako se narod sporazume. Vsemu temu narodnemu prebujenju je bil duša Miklošič. In mi še zdaj zahtevamo združenje vseh Slovencev v jedno pokrajino.

(Konec prihodnjič.)

Zdravniški pogovori.

Spisuje dr. Josip Derč.

II. O uzrokih bolezni.

Človek je podvržen, kakor vsaka stvar na zemlji, občnim zakonom v naravi, katerim se mora pokoravati; in le majhna je podstava, na kateri se lahko svobodno giblje in za svoj obstoj skrbi. Podoben je majhni živi pičici, katera se giblje na površji zemlje, obdan in odvisen od stoterih in stoterih delujočih sil in uplivov vnanjega sveta. Na nas deluje svetloba, toplota, ozračje, površje zemlje in voda ravno tako, kakor jedila in pijače; in ker smo ravno proizvod vseh teh navedenih sil, odvisno je tudi naše življenje popolnoma od njih. Vender pa je človeškemu bitju tudi lastna nekaka samostalnost, neodvisnost od vnanjega sveta, vsled katere se mu je moči braniti škodljivih in tujih uplivov, ali pa se jih vsaj kolikor toliko privaditi in izravnati.

To možnost ali lastnost imenujemo životno moč ali vitalitet.

Človek je torej nekoliko pod uplivom vnanjega sveta, nekoliko pa ima nekako če tudi majhno neodvisnost od vnanjega sveta, vsled katere je svoboden v svojem gibanju. Glavna skrb in naloga mora torej biti vsakemu človeku, da si to svojo životno moč čuva nepokvarjeno. To pa bode samo mogel, ako vsem zakonom, katerim je podvržen, popolnom zadostuje, kajti vsaka pregreha zoper to glavno zapoved maščuje se bridko na njegovem zdravju.

Rekli smo že, da je zdravje odvisno od rednega, skupnega, složnega (harmoniškega) delovanja vseh organov, in da vsako močenje rednega delovanja posamnih organov prouzročuje to, kar imenujemo bolezen. —

Da bodedo te besede bolje umeli, bodi nam dovoljeno človeški organizem prisposodabljati peči, v kateri se po malem kuri.

Želodec in čeva, katera se preskrbljujeta s potrebnim materijalom v podobi jedil in pijač, stvarjata ali narejata iz tega materijala za kurjavo našega života pripravno tvarino, to je kri, katero srce po dovodnicah vase srkajoč po pljučni odvodnici (pneumonali) k pljučam dovažja, kjer se s kislecem zraka združi. Za dovajanje in odvajanje potrebnega zraka skrbi prsni koš, ki se kakor meh redno razteguje in stiskuje. Ni mi treba omenjati, da brez zraka ni ognja ne luči. V pljuča pride torej kri s čistim zrakom v dotiko ter se združi z njim, kar stvarja životu potrebno gorkoto. Tako s čistim zrakom spojeno kri goni potem srce zopet po cevih, katere imenujemo žile odvodnice (arterije), k posamnim organom života, katere s potrebno gorkoto preskrbljuje in vzdržuje.

Iz tega se vidi, da je vsem organom, kakor prebavila, dihala, žilje, kri in krvni obtok nalog, vzdrževati človeški organizem, ter ga usposabljati, da svoje moči — životno moč — proti uplivom vnanjega sveta vzdržava v ravnotežji.

Iz povedanega je torej razvidno, da je uzrokov bolezni oziroma uplivov, kateri nam rušijo zdravje, iskati ali izven nas ali pa v našem životu samem.

(Konec prihodujč.)

N. V. Gógolj (1810—1852).

Spisal dr. Fr. Celestin.

(Dalje.)

V jako težkem duševnem stanju je potoval l. 1848. v Jeruzalem in potem v druga mesta, pa je našel malo željene tolažbe. V tem času se je pojavil drugi zvezek „Mrtvih duš“ ravno tako genijalen kakor prvi. Vender Gógolja niso mogli umiriti ni slovstveni uspehi ni popotovanja ter je umrl l. 1852. v Moskvi popolnoma oslabljen od pomešanega duševnega stanja. —

Gógolj spada po svojih teoretičnih nazorih v ravno tisto umetniško šolo, kakor Puškin ali Lérmontov. Ali praktično ni več iskal samo idejala lepote (umetniške), nego je ravno nasprotno risal društvene prikazni, nesoglasne z idejalom, ujemajoč se z resnico v življenju, torej realne. Druga posebnost pa mu je ta, da ne riše prestopnikov, ampak navadneljudi z njihovo malostno sebičnostjo in slabostmi. Tretja njegova posebnost je ona objektivnost, s katero opisuje Gógolj (kakor Homer) tudi najmanjše podrobnosti, riše nesoglasje z idejalom, pa vender ne kaže svoje misli, katera mu zbuja to nesoglasje, t. j. on ne hvali in ne graja. Tu je posebno znamenit oni „gógoljevski smeh med solzami“ nad ljudmi, kateri so si v malosti zapleli vse svoje življenje. Tak humor, ki ga imajo samo posebno izbrani

duhovi vseh narodov, povzdignil je Gógolja nad vse prejšnje ruske pisatelje te vrste, kakor so: Fonvizin, Krylóv, Griboédov. Zato je utis njegovih del bil velikanski in sicer ne samo na bralce, nego na vso literaturo sploh. Ker smemo pač reči, da je še le G. probudil pravo, živo težnjo za samopoznavanjem ter navel literaturo, da odsle riše rusko življenje ter kaže one mnogoštevilne slabosti, katere še vedno precej zaustavljajo uspešnejše razvijanje.

Kakor vidimo iz životopisa, moremo Gógoljeva dela po razvoji njegovega talenta razdeliti: 1. na povesti iz maloruskega življenja, 2. na povesti iz življenja srednjih stanov v Petrogradu in 3. del pa so Revizór in Mértvija duši (z „Izbranimi mesti iz dopisavanja s prijatelji“).

I. V povestih iz maloruskega življenja riše Gógolj izvrstno malorusko naravo, narodne navade, razne tipe n. pr. brezskrbnega, veselega kozaka „zaporožca“ Tu še onega globokega humorja, nego večkrat gospoduje fantastičen svet, na kar je posebno uplival Žakovski in nekaj tudi Puškin n. pr. v povesti „Vij“: tu najprej vidimo humoristično narisano življenje „burse“ (šole za

bodoče duhovnike); potem jednega od teh mladenčev začne mučiti čarovnica, ko se mu prikazuje zdaj kot grda stara baba, zdaj kot krasotica. On jo ubije pa slučajno mora biti pri njenem pogrebu ter vidi tu take strahote, da od strahu umrje.

V povesti „Táras Búlba“ vlada tragiški element tudi še brez komizma. Bulba je jeden od starih boriteljev za kozaško svobodo (za zaporožko „sječ“), kakor jo rade opevajo maloruske narodne pesni. Vedno se bori ali s Tatari ali s Poljaki. Tak je tudi njegov starši sin, mlajši sin je tudi hraber in ob enem nenavadno nežen. Žena pa sedi doma in gorko toži, da so mož in otroci daleč od nje v vedni nevarnosti.

V povesti je veliko posebno lepih, živo narisanih prizorov n. pr. izbiranje „atamana (kozaškeda glavarja)“ itd.

Prelaz k petrograškim povestim so: Stari graščaki (Starosvétskije pomjésčiki) in „Prepir med Ivanom Ivanovičem in Ivanom Nikíforovičem (Ssora Ivána Ivánoviča s Ivánom Nikíforovičem); tu se prvič javlja prej omenjeni humor — dasi še brez posebne globokosti. Graščaka živita brez skrbi, brez dela, jesta, prejemljeta goste, hodita po vrtu — v dolgočasnih razgovorih. Glavna njijna skrb pa je vedno, kaj bosta jela? Ko bi trenil, ima mal uzrok velike nasledke: gospé zbeži najlepša mačka, vrne se sicer, nekaj malega pojé in spet zbeži. Ona v tem vidi nesrečo misleč, da je tu po njo prišla smrt in ona — res umrje. Posebno lepo riše Gógolj njeno smrt in zapuščenost starega graščaka: tu ni več humorja in vidi se, da so ti graščaki bili vendar dobri ljudje — dasi brez dela in leni. (Dalje prihodnjič.)

Slovstvo.

Družba sv. Mohorja leta 1883.

Kakor vsako leto, tudi letos nam je Slovincem za zimo Družba sv. Mohorja veliko mizo čez in čez pogrnila s plemenitim sadjem, od katerega jemati ne mudi naš preprosti narod. Prehvaliti ne moremo te prave krušne matere slovenske, katera je v kratki dobi razdelila do denašnjega dne že blizu dva milijona in pol prekristnih knjig med poldrugi milijon ljudi našega naroda. Koliko je s tem pridobil narod, kakó se je s tem olajšalo delo domoljubnim možem, kateri se trudijo priboriti nam narodni obstoj, to je težko dognati, a to se vendar vidi povsod. Od te istine pa je samo jeden korak do druge preznamenite istine, vredne pomisleka zlasti za vsacega preprostega Slovence, da se ne more dospeti do omike, a ž njo do blaginje, brez materinega jezika, o katerem pravi naš dični vladika (škof) Slomšek, da je „ključ do zveličanske narodne omike“, katere besede tudi sijajno potrjuje ravno delovanje Družbe sv. Mohorja. Imenik udov Mohorjeve družbe je nam tisto pomenljivo ogledalo, katero kaže, koliko korenin ima narodna omika in zavest, bodočnost slovenska v tem ali onem slovenskem kraju, po Slovenskem sploh; kje je še potreba vrtnarja ali večjega dela, kje so že žal zamujena, izgubljena tla. Z Družbo sv. Mohorja, zdi se nam, padamo ali rasemo, ker pada ali rase duševna moč kmečkega našega življa. Poudarjati pa tudi moramo, da se „Slovenija združena“ za zdaj najlepše kaže ravno v Družbi sv. Mohorja, ker ga ni skoro slovenskega kota, da ga ne bi vsaj z vejico dosegalo ponosno to drevo, pod katerim smo zbrani vsi Slovenci. Z velikim ponosom se tedaj smemo veseliti zdaj te družbe in veliko si še obetati za bodočnost, ker je tako polna življenja in dobre rasti. In zato se ne nehajmo za njo ogrevati, za njo navduševati sebe in druge.

Iz družbinega „Koledarja“ je videti, da se je Družba sv. Mohorja razrasla posebno lepo. Velezaslužni nje odbor pripoveduje ves vesel, da se je upisalo letos 28,390 udov; tako nenadejano število, da je pripravilo celó odborovo previdnost in znano spretnost v zadrego, iz katere ga je rešila jedino le družbina tiskarna. Po takem bi bil vsak dva in petdeseti Slovenec

Mohorjeve družbe ud: gotovo vesela in mnogo obetajoča prikazen! Slovenski pisatelji so se jeli tudi bolj zanimati za Mohorjevo gradivo; več rokopisov, nego druga leta, je došlo slavnemu odboru, kateri je torej tudi mogel bolj izbirati in jemati boljših spisov v natis. Iz računov, gleda umno in skrbno gospodarstvo odborovo, kateremu slavo poje že to, da dobivajo Slovenci po njem šestero knjig, 77 tiskanih pol za jeden goldinar.

Poleg običajnega imenika udov in sejmov, prinesel je letošnji „Koledar“ Ivana Vrhovca jako živo in dobro snovan „Razgled po svetu“; dalje Janeza resnično prigodbo srednje vrednosti „Črna šola“; A. Kodra primerno razlaganje „Poštnih hranilnic“; Iv. Lampeta prav dobre gospodarske in druge izkušnje, in še nekoliko druge drobnjave. V „Koledarji“ pogareshamo letos praznega prostora za „dnevnik“ — Druga knjiga „Življenje Marije in sv. Jožefa“, II. snopič, se odlikuje z znanim pisatelja Iv. Volčiča prisrčnim in zato vernemu narodu jako priljubljenim zlogom. — Bolj učejnaška je „Zgodovina sv. katoliške cerkve“, katere je izšel letos prvi zvezek. Da je jedro dobro izbrano in prebrano, za to nam je porok pisatelj dr. Iv. Križanič, bogoslovski profesor. Beseda v tej slovenski zgodovini nam pač bolj ugaja, nego tista navdušena navlika, katere je toliko nakopičene v nemški zgodovini, odmerjeni menda še zdaj po naših gimnazijah osmošolcem v rabo! — S četrto letošnjo knjigo „Cecilijo“, cerkveno pesmarico, urejeno od A. Foersterja, priraslo je našemu glasbenemu polju izvrstno umetniško delo. Cecilijanstvo, kakor je že jasno iz te I. zbirke, nikakor ni nevarno slovenskemu petju v cerkvi, nego ucepiti in razširiti želi pravi ukus, katerega glasba cerkvena, če hoče biti umetnost, tudi ne sme zanemarjati. Upamo, da že to med narod poslano delo prežene mnogokateri predsodek, vendar pa si še ne obetamo prevelicega uspeha, ker poznamo razmere na kmetih in zato nam bodi dovoljeno vprašanje: kako more ta knjižica priti dan danes v namenjeno si občno rabo v cerkvi, dokler ima Cecilijanstvo še toliko težav na „koru“? — Ker je „reformatio in capite“ še toliko

potrebna, ali se torej „Cecilijo“ udom v roke ni dalo prehitro, drugim potrebam na škodo, morebiti tudi ideji na kvar? — „Slovenske večernice“ so prinesle poleg družega gradiva jako dobre, primerne spise, in ti so: Svetilka: „Trojni strup za naše ljudstvo“, Iv. Vrhovca: „Turki pred Dunajem leta 1683.“ in Jos. Žitka: „Nekaj o denarji“. Vsi ti spisi zaslužijo pohvalo z bok ukovitosti, gladkega jezika in jasne korenitosti. Povest: „Slepa materina ljubezen“, nima tistega, čemur se čudimo v „Jurji Kozjaku“ in še nekaterih od družbe prejšnje čase priobčenih povesti. Da bi si družba pridobila pisatelja, kateri bi znal narodu pravo pripovedno stran! — Kako je narodu treba pisati o pravnih stvareh, to je pokazal neumorni in delavni dr. Ivan Tavčar. V njegovem „Slovenskem pravniku“,

kolikor ga je že letos izdala družba, je suhoparna tvarina tako mično razložena, da se čudi izobražen bralec, kaj in kako se vse da povedati tudi s pisano besedo, kakeršna doni iz dr. Tavčarjevega znanega peresa. Ta knjiga bi morala, kakor pratika biti pod vsako slovensko kmečko streho! V podrobnosti tega prelepega dela ne moremo zdaj segati, a prav pravi veljavni gospod M. Cigale, kateri piše: da sta si s „Slovenskim pravnikom“ obraz osvetila gospod pisatelj in Mohorjeva družba.“

Veseli tacega delovanja „Družbe sv. Mohorja“ in obetajoč si še mnogo lepega in dobrega za našo boljšo bodočnost iz neusahljivih njenih vrelcev, želimo z vnetim družbinim odborom tudi mi: Vsem bodi vzajemno narodno gaslo: živi, rasi, cveti „Družba sv. Mohorja“ čast in ponos narodu slovenskemu!“ Danilo.

Gospodarske drobnosti.

(*Sadni jesih*) dobiva se od lupin in ostankov sadja, kar navadno zavržemo. Te ostanke polijmo z vrelo vodo, a posodo pokrijmo s kakšnim pokrivalom ter jo denimo na toplo mesto. Za 6—8 tednov bomo imeli najboljše sadni jesih.

(*Da kokoši mnogo nesó,*) pokrivajo Angleži tla kokošinjakova z gnojem, kateri je treba večkrat menjati. Gotovo je tukaj gnojna toplota, katera deluje na kokoši. Ta pomoček ne stane veliko, samo malo truda je treba, katerega se ne bodo prestrašile naše gospodinje zdaj v zimi, ker vedó same najboljše, kako so jajca zdaj draga; in od tega malega truda bodo imele lepega dobička.

(*Kako je ozdraviti kiselo vino?*) Vzemite za vsak hektoliter jedno kupico pšenice, pa jo izpecite kakor kavo. To pšenico usipajte v ozko tanko vrečico. Vrečico utaknite skozi pilko v posodo, katero morate sem ter tje dobršno streskati, da se vino zmeša s pšenico. Izpečena pšenica ostane v vinu samo dve do tri ure, potem se izvleče, ker je že odvzela vinu vso kiselost.

(*Kako pokončati kokošje uši*) priporočajo nekateri gospodarji sije. Ako imate v kokošinjaku teh škodljivih živalic, pokropite ga najprej z vodo, potem pa ga obsiplite okrog s sajami. Da se te uši ne zakoté na kokoši (koklji), treba tudi mesto, kjer sedi, posipati s sajami.

(*Kako se zlepi porcelanska posoda.*) Vzemite jeden del kozjega sira in tri dele apna, katero je bilo ravnokar pogašeno; umesite iz vsega testo, s tem zamažite zlomljene kose, izgledite, in ves posel je pri kraju. Takšno posodo postavite lahko na ogenj, v njej imate lahko vodo, pa se ne bode razlepila.

(*Da kostanj ne zgrije,*) priporočata neki M. Ferrari ta pomoček. Najprej se izbere ves kostanj; kar je nezdravega, zavrzite ga, a kar je zdravega, polijte ga z vodo, ter ga zmešajte dobro. Ta voda se menja vsako 24. uro ves teden. Potem je treba kostanje deti na pod in njih dobro mešati vsak dan, dokler se ne posušé. Tako se odvzame kostanju neka škodljiva kislina, katera prouzučuje gnjilobo.

Pogled po slovanskem svetu.*

Slovenske dežele.

(*Nehajte s prepiri!*) Na žalost vsakega pravega slovenskega domoljuba so se uneli v najnovejšem času po nekaterih slovanskih listih malenkostni in osebni prepiri, kateri bodo brez dvojbe škodovali sveti naši stvari, ako ne uduše dotičniki slepih svojih strasti. Pač ni zameriti nikomur, kdor se bori javno z besedo ali peresom za načela, katera se mu zdé jedino prava in koristna narodnemu življenju našemu; vendar bodi to vselej dostojno in stvarno. Vse to pa, kar se je pojavilo zdaj, ni dostojno. In ako ne bode skoro ne konca ne kraja temu pogubnemu početju, tratil bode del inteligencije naše svoje izvrstne moči v nepotrebni medsebojni in osebni borbi, a ne da bi z drugimi domoljubi vred deloval v prosep našega naroda.

Posebno nas je užalilo, da je list, kateri ima toliko lepih zaslug za probujenje jednega dela našega naroda na jedni najmenitnejših naših pozicij, v zadnjem času jel prinašati proti zaslužnim, v narodni borbi za domovino osivelim možem, napade iz lista, kateri seja na Kranjskem

isto korupcijo, kakor „Kmetiski prijatelj“ na Štajarskem. Za Boga, nehajte! Gospoda: „salus patriae suprema lex esto!“

(*Pri zadnjih volitvah v Tinjanu v Istri*) je zmagala krnjelska stranka, ko je storila mnogo nezakonitosti. Narodna stranka je zbrala vse nezakonitosti proti tem volitvam, katere so posebno pospeševali pazinska gospoda, ter jih poslala v Trst. Tržaško namestništvo je potrdilo pravične tožbe narodne stranke ter je uničilo protizakonite volitve v Tinjanu. Temu poročilu ni treba pojasnila.

(*Kako se pošteni Nemci zanimajo za slovenski narod.*) „Unsere Zeit, Chronik der Gegenwart von R. v. Gottschall,“ list, kateri izhaja v Lipskem, prinesel je v svojem 12. zvezku lanskega letnika daljšo razpravo o Slovencih. V tej razpravi govori pisatelj Samuel Singer, kateri sodi čisto nepristransko, jako laskavo o našem narodnem življenju in literarnem napredku. — Kakor smo izvedeli iz pravega vira, naprosilo je uredništvo imenovanega pisatelja posebe, naj spiše to razpravo, češ; „Da se izobraženi svet nemški izmed vseh jugoslovanskih na-

*) Ker je mnogim č. g. naročnikom tisek „petit“ bil predroben, opuščamo ga, da ujim ustrezemo.

rodov, zanima najbolj za Slovence, kateri so, **dasi maloštevilni, vendar pokazali toliko životne moči.** — Tako tedaj sodi o nas učeni Nemeč v. Gottschall; a v naši domovini drzne se lažučenjaka profesor Nagele v Mariboru in Bog si ga vedi od kod pritepeni oficijozus „Triesterice“ trditi, da slovenskega naroda sploh ni.

(*Pro domo.*) Predno je še izšel naš list, tedaj predno je znan bil naš program, imeli smo že jako hudih sovražnikov. Jeden teh — mož, ki smo ga zaradi njegovega znanja in slovanskega mišljenja (?) spoštovali — denunciral nas je celó — kakor vse kaže po višjem nalogu — v nekem slovanskem listu, da hočemo „odgojevati panslavistične fantaste in nihiliste“, ter „uničevati in pobijati zaslužne može slovenske“. Mi smo na to molčali. — Ko je pa izšel prvi list in v njem naš program, v katerem smo odločno in jasno izjavili, da hočemo delovati v pozitivnem smislu ter se izogibati vsake polemike, mislili smo, da bode to zadostovalo vsakemu poštenjaku; a varali smo se. Oficijozus uradnega lista ljubljanskega drznil se je na način, kateri je nenavaden med poštenimi časnikarji, očitati nam nelojalnost. Mi smo to v poslednji številki proglasili za **hudo bno st in obrekovanje**; a kljub temu se isto vedenje proti našemu listu nadaljuje. Prepovedalo se je namreč dijakom naročati se nanj in kakor čujemo, imajo profesorji nalog paziti, da se bode ta prepoved izvrševala.

Proste jim; a to smemo trditi, da Kranjcev, Štajarcev, Primorcev, Goričanov in Korošcev ne bodo odgojili več; **temveč**, da bode ves naraščaj čutil občeslovensko. Za to delamo pa tudi mi. Če se to zdi gospodom nevarno, tedaj pač obžalujemo, da tako malo poznajo zdanjost in se tako malo ozirajo na zakone ustavne naše države. To zdaj za vselej vsem našim sovražnikom.

(*Slovenske šole na Koroškem.*) Šolski svet v Podgorjanah je prosil, da bode slovenski jezik v vseh osmih razredih učni jezik, v štirih višjih razredih pa nemški jezik učni predmet. Veseli nas ta glas dične zavednosti koroških Slovencev; upamo, da se bo tako pravična prošnja tudi uslišala.

(*„Schulverein“ na Koroškem*) je osnul svojo „Ortsgruppe“ v pliberski okolici, torej v slovanskem kraju, kjer z nemškim jezikom pita in muči slovenske otročiče.

(*Slovinci in Hrvatje*) so si na meji, kakor pojó narodne hrvaško-srbske pesmi, „glavni prijatelji, krasni prijatelji.“ Dopisnik iz Metlike nam namreč poroča, da je ondi sloga: Slovenec ljubi Hrvat, a Hrvat Slovence z jednako gorko ljubeznijo, kar se posebno opazuje o raznih veselicali. Dopisnik omenja, da se ondi izvršuje želja našega dopisnika z Bolškega, kateri je želel, da bi se vsak Slovenec učil še kakemu drugemu slovanskemu jeziku, ker imajo žive slovnice, iz katerih se učé in te slovnice se jim posebno ponujajo v čitalnici. (Hrvaški se naučiti ni pri nas posebna coprnija.) To je naša vzajemnost, katero greje naša vroča bratovska kri, tista kri, o kateri je govoril pokojni hrv. pisatelj A. Šenoa o Bleiweisovi sedemdesetletnici, „da ni voda“.

(*„Ljubljanski Zvon“ in „Kres“*) priporočamo kar najtopleje vsem zavednim narodnjakom, katerim je do tega, da se razvija leposlovna naša literatura. Vsaj nam v neugodnih političnih bojih, v katerih nas zapuščajo dozdanji zavezniki naši, nehoteč po uradnih novinah biti preskribirani za iskrene Slovane — ali, da govorimo z „oficiozusom“ — za „panslaviste“, nič ne more biti v večjo tolažbo in razvedrilo, nego dobro, srce blažeče in um bistreče leposlovno berilo, kakeršnega imenovana dva lista prinašata v obilici. Naj tedaj ne bode ni jednega vnetega narodnjaka, kateri se ne bi naročil jednega, ali po mogočnosti tudi obeh listov.

(*V goriško semenišče*) je zaprta pot tudi „Slovanu“. Dohitela ga je tedaj ista osoda, kakor pred njim že „Slov.“

Narod“, „Ljublj. Zvon“ in „Kres.“ — Ne omenjali bi tega, ko bi se bilo goriškim bogoslovcem sploh prepovedalo prejemati časopise; ali kakor se nam poroča, jednako stroga cenzura ni uvedena tudi gledé italijanskih listov. Od kod tedaj dvojna mera?

(*Tržaški vladika Glarina,*) kateri bi imel biti dober dušni pastir in ovčicam svojim uzor krščanske ljubezni, dela, kolikor samo more, da bi še jasnejše posvedočil sovrašтво do svojega naroda.

C. kr. namestnik v Trstu je bivši člen kabineta Lasser-Auersperg baron De Pretis.

(*Na korist „Narodnemu domu“*) bodo priredili o postu v Zagrebu bivajoči Slovenci s prijaznim sodelovanjem hrvaških društev sijajen koncert v krasni, električno razsvetljeni dvorani „Streljane“. S posebnim veseljem naznanjamo to vest; saj se je po naši domovini že preveč pozabilo na to splošno narodno podjetje.

Iz Istre, 10. januarja. [Izv. dopis.] Urejeno gospodarstvo bodi si v državi bodi si v posamičnih deželah, ali pa pri vsakem pojedincu, neovržno je prvi pogoj blaginje. Kjer je pa blaginja doma, tam je tudi vsakeršni napredek mogoč. Samostojnost daje pojedinim državljanom popolnoma njihovo materialno stanje. Da so to neovržne resnice, čutimo mi Istranje. Naša borba za našo sveto narodno stvar je pri nas ravno zaradi tega težavna, ker so naše gospodarstvene razmere v takem neredu, da teško kje drugje takó. Ne dá se sicer tajiti, da so dolge zaporedne slabe letine pospeševale naš materialni propad — ali jedino krive mu vendar niso. Uzrokov je iskati tudi druge.

Boj proti našemu narodnemu obstoju, boj proti slovanskemu elementu na Adriji — kriv je naši beđi v prvej vrsti. Najprej treba narod, ki ga hoče kdo potujčiti, materialno ugonobiti; duševna smrt pride potlej sama ob sebi. Tedaj slovanski narod v Istri v materialnem oziru uničiti, to so spoznali naši nasprotniki za najpripravnejši pomoček. Bonghi je dejal, da je treba — najprej slovanski element na Adriji poitalijaniti in ga še le potem prikleniti — Italiji. Toda to se bo teško zgodilo, zlasti zdaj ne, ko divjá po vsem svetu narodnostni boj, boj za jezik, za narodnost, torej za najsvetejše stvari, kar jih imajo narodeje.

V srednji Istri se je našim nasprotnikom že mnogokaj posrečilo, kar nam kažejo volitve. Povoljni uspehi pri vseh teh volitvah za nasprotno stranko so samo naravni nasledek poprej omenjenega žalostnega stanja. Do grla zadolžen naš kmet ima voliti, ali po volji svojih upnikov, ali pa — ako bi glasoval z narodno stranko, prodali mu bodo, kar ima, po dražbi za male novce.

Zaradi tega ni se nikomur čuditi, zlasti kdor pozna dobro naše razmere, da je vsa uprava, bodi si deželna bodi si občinska v oblasti naših nasprotnikov.

Kjer so samo tri krnjelske obitelji v sicer popolnoma hrvaški občini, tam imajo ti upravo in kjer ne bi ti trije sami nič mogli, pritekó jim njih tovariši iz vseh strani na pomoč, in kmet se pri njih zadolži. Jedina Liburnija ni še postala žrtev te nesrečne politike; zahvaliti se je pa samo žilavemu, krepkemu in varčnemu narodu, v kateri ni se bilo moči uriniti do zdaj Krnjelom.

Ali iredentom je največ do tamošnje občine, osobito zaradi moškega vedenja njenih prebivalcev o volitvah, kateri so o vsakej priliki pokazali — da so vrlji Hrvatje. V dokaz samo to. Jedna največjih kmečkih občin v Istri je Kastva. Bogata je bila ta občina radi svojih gozdov in vrhu tega tudi zaradi marljivosti svojih prebivalcev. Ker je bila vedno narodna, bila je tudi vedno trn v peti italijanski gospodi v Poreči — in večini deželnega zbora istrskega.

Ko so zaradi skrivnega ščuvanja gledé uprave občinskega imenja nastale neke neprilike, porabil je italijanski deželni odbor koj priliko, da je na občinske troške poslal svojega poverjenika (komisarja) v občino češ, da bi upravo

nadzoroval. Ali kakor se je kasneje videlo, od deželnega odbora poslani poverjenik — baje nekdanji Garibaldijanec Cuder — uredoval je in nadzoroval vse kaj drugega, nego občinske poslove —. Hujskal je namreč podobčine proti glavni občini, da bi se odtrgale od nje, da bi jih pozneje jedno po jedno lažje po svoje uredil. Tu je napravil občini take troške, zamotaval njeno gospodarstvo tako, da bi, ko ga pametni Kastavci ne bi spodili — šlo vse občinsko imenje rakom žvižgat. Ta človek je bil od deželnega odbora v Kastvo zato poslan, da bi od poverjenika urejeno občinsko upravo sama občina dobila v roke, a on postal njen tajnik. In ondu še le bi se počela njegova misija. Ali hvala Bogu to se ni zgodilo, akoravno je vlada to stvar jako podpirala.

V občinsko starejšinstvo so bili izvoljeni sami odločni Hrvatje in za tajnika je bil imenovan Matko Laginja, kateri je uredil občinsko gospodarstvo.

Vsakemu se zdi, kateri misli zdravo, da poitaljanjanje slovanskega plemena v Istri ne bi moglo nikakor koristiti naši državi. Torej ne vemo uzroka, zakaj uvaja vlada po čistih slovanskih občinah italijanske šole!

In je li skrbijo na Dunaji boljše za nas?

Odgovor ministra Taaffeja na Vitežičevo interpelacijo o pravopisu imen, navdaja nas z nekim strahom češ, da se je že vse proti nam zaklelo; zato se nam zdi, da dela naša vlada sama v korist Italiji.

Za Boga! naša imena Debeljuh, Kruljac, Ljubičić, Krošnjak, morali bomo pisati — Debegliuch, Cruglaz, Glubicich, Crosnagac zaradi tega, ker so nam jih popočili naši nasprotniki, kakor so hoteli po svoje, saj sami pisali jih tako nismo — ker še nismo imeli prilike, da bi se pisati učili.

Jednako razsodbo upravnega višjega sodišča o rusinskem pravopisu naj da vlada tudi nam, saj jo podpirajo naši slovenki in hrvaški poslanci.

Iz te dežele, dragi moj „Slovan“, kjer se vse to godi, kjer je boj za vsakdanji živež, boj za narodni obstoj proti Iredenti in njeni zaveznici, poročal ti bodem prečudne stvari.

Ostali slovanski svet.

(*Album slovanskih pisateljev.*) Že mnogokrat smo mislili o tem, kader bi se radi seznanili s katerim pisateljem slovanskim, kje mu iskati naslova, stanovanja itd. V ta namen bi pač bilo dobro, ako bi kateri podjetnik spisal in izdal imena vseh slovanskih pisateljev, njih stanovanja in značaj. Ta imenik bi se tudi lahko priložil kakemu koledarju; in ako bi si samo vsak pisatelj omislil po jeden iztis, ne imel bi podjetnik izgube. Še lepše pa bi bilo, ako bi vsi slovanski pisatelji poslali svoje fotografije za album kakemu odboru, kateri naj bi izvršil to krasno idejo. Slovenci je ne morejo izvesti, toda veselilo bi nas, ako bi se te ideje poprijeli Čehi, kateri jo bodo izveli veliko lažje, nego mi. „Slovan“ bi že tudi nabiral fotografije slovanskih pisateljev, kar bi želeli, naj bi storilo vsako slovansko pleme za se, da bi se olajšal trud Čehom. Seveda vsak pisatelj, kateri bi poslal fotografijo, moral bi se obvezati, da si naroči jeden album. Tako bi si tudi omogočili vzajemno spoznavanje. Češki pisatelji, kateri bodo zbrani v soboto na Nerudov večer, naj bi prevzeli inicijativo; ostali Slovanje bodo z veseljem pozdravili in podpirali njih podjetje.

(*„Matica Hrvatska“*) bode letos — kakor javlja „Vienac“, izdala vrhu svojim članom obljubljenih knjig, zvezek izbranih pesmi g. dr. Franja Markoviča, profesorja na zagrebškem vseučilišču, z naslovom: „Iz mladjih dana!“ Ta zbirka bode imela v sebi razne do zdaj po časopisih razglašene balade in romance, katerim je slavni pesnik pridal mnogo nepoznanih, do zdaj še nikjer nena-tisnenih pesmi in jeden novi dolgi epos. — Tako širi ta blagotvorni književni zavod mej narod proizvode svojih pesnikov v krasni obliki: l. 1880 je izdala „Izabrane

Iz Gorice, 7. jan. [Izv. dopis]. Zadnjič sem obljubil, da bodem poročal o občnem zboru „Goriškega podpornega društva“. Poročilo bodi kratko. Imenovano društvo šteje že nad 300 udov in ima čez 1000 gl. gotovine. Imelo je 30. dec. l. l. tretji redni občni zbor, katerega se je udeležilo toliko udov, da je bila društvena dvorana polna. Društvene razmere so jako ugodne. — Jednoglasno in z velikim navdušenjem je bil potem sprejet predsednikov predlog, naj se imenuje goriški nadvladika Alojzij Zorn za častnega člana.

Jednoglasno je tudi bil izvoljen dozdanji predsednik Fran Povše, vodja tukajšne kmetijske šole in dež. poslanec, za novega predsednika.

Imeniten predlog, da bi društveniki po 12, 20 in 25. letih dobivali nekako pokojnino, izročil se je odboru v pretres. Sicer pa je že osnovano tukaj samostalno pokojninsko društvo. Že pred to sejo sklical je g. Povše v ta namen društvenike v posvet. Došlo je 30 udov, kateri so sklenili, da pristopijo k pokojninskemu društvu. Ti plačujo na mesec male doneske in banka „Slavija“ jim bode izplačevala v starosti primerno pokojnino. Jako hvale vredno!

V četrtek zjutraj je zboroval tudi odbor političnega društva „Sloga“ ter pripravil gradivo občnemu zboru, kateri bo prihodnji teden. Na vrsto pridejo različne prošnje do ministerstva za podporo slovanskih otroških vrtov in druge, o katerih bodemo poročali o svojem času. Kakor vidite, povsod je dosti življenja in dela, a žal — o zdanjih razmerah ni drugače! — malo uspeha. Kaj pomaga, ako naši poslanci sklenejo prošnjo do ministerstva za podporo različnih cest itd., a prošnje ne prihajajo ministerstvu na Dunaji, ampak se po potu izgubé. To se je zgodilo v letu 1883.: deželni zbor je prosil za podporo cest v različnih krajih, toda prošnje niso prišle na Dunaj. Na osebno priporočilo našega poslanca dr. Tonklija je ministerstvo pripoznalo nujnost nekaterih podpor ter dovolilo 3000 gl. za ceste na Koboridskem.

pjesme“ Stanka Vraza, predlani pesmi Avgusta Šenoa, in letos se bodo njima pridružile pesni njegovega životopisca in komentatorja, Frana Markoviča, kateri v najlepših svojih letih uživa občno spoštovanje hrvaškega naroda.

(*Češka glazba.*) Slavni češki skladatelj F. Smetana spisuje novo komično opero „Viola“ po besedah slavne E. Krásnohorské. — Pariško društvo: „Union internationale de compositeurs“, poklicalo je Smetano na veliko glazbeno svečanost, katera bode to leto v Parizi meseca aprila, maja in junija. Tu se bodo proizvajali tudi njegovi glazbotvori, a tudi dela ruskega skladatelja Čajkovskega. — Takisto je pozvan drugi vleslavni češki skladatelj, Anton Dvořak v London, da diriguje ondu svojo simfonijo in svoj „Stabat mater“. — Nadalje spisuje Zdeněk Fibich novo opero, kateri je sujet vzol iz narodnega bajeslovja. — Karl Kovačovič je dovršil simfoniško pesem „Persefono“, a E. Chvala je napisal kvartet za godala.

(*„Vienac“*) leposloven list hrvaški prinaša v svoji l. letošnji številki dvoje lepih izvornih ilustracij: „Glava starca“ in „Posavkinja“, katere je narisal po svojih slikah v Ameriki živeči slikar hrvaški Nikola Mašič. — Ilustraciji ste jako dobro izvedeni in mi čestitamo bratom Hrvatom, da morejo reči s ponosom o njih: „To je naše!“

(*Koliko ima plemstva vsa Rusija.*) Vsa Rusija ima jeden milijon plemstva. Sam Petrograd, kateri šteje 861.000 prebivalcev, ima med temi 106.000 plemenitnikov.

(*Ruska inteligencija.*) Rusija ima duhovništva okoli 800.000; trgovcev okoli 500.000; ako še k temu raču-

nimo plemstvo, vojništvo, učiteljstvo in uradništvo, smemo trditi, da je v Rusiji dva milijona inteligencije. Nekteri ruski koledarji se tiskajo zdaj že v pol milijona iztisih. Tako pisatelji lahko obogate, in res nekteri so že obogateli; imajo svoje hiše, veliko posestva. Ako pomislimo, da Rusija hitro napreduje, zida šole, osnolja nove. Ministerstvo je sklenilo pomnožiti šole v večjih mestih, smemo računati, da bode poldrugi milijon učencev, kar jih ima zdaj Rusija, čez dve leti presegal dva milijona. Samo srednjih in velikih šol ima Rusija 520. Tako „Sloboda.“

(Spomenik Ivanu Turgenjevu) najobjubljenjšemu ruskemu romanopiscu bodo postavili Rusi na grobu. Spomenik bo od mramorja ali granita. Odboru predseduje A. V. Grigorović. Do zdaj se je nabralo 1000 rubljev. Ta denar so nabrala razna uredništva, a ne odbor za spominek, kajti ko bo odbor razglasil vabilo, bode mu se poslalo gotovo toliko denarja, da bode skoro mogel izvršiti to krasno misel.

(Pomadžarjanje na Hrvaškem.) Nedavno so dobili Hrvatje nekoliko železniških prog — seveda na hrvaški zemlji. Prvi vlak, kateri je prisopihal po novi železnici iz Novega Sada do Zemona je prinesel v deželo samo madžarske uradnike, kondukerje, a celó mesto Zemon se je kar izpremenilo v Zimony. Na postajah so sami madžarski napis. Hrvatom se godi velika krivica, ker s takimi uradniki ne morejo občevati. Zlasti na progi Dalj-Vinkovci-Brod so sami Madžarje. Vsled pogodbe, katero so ponovili Hrvati z Madžari l. 1868. zajamčen je Hrvatom njih jezik v trojedini kraljevini. Vidi se torej, kako malo gledajo Madžarje na pogodbo. Preverjeni smo, da ti uradniki ne bodo pomadžarili Hrvatov ter upamo, da jih bo skoro nestalo iz dežele, saj je tudi „Pozor“ dejal: Osem sto let so Hrvatje združeni z Ogrsko, in v teh dolgih letih ni se naučilo ne 800 Hrvat madžarskega jezika.

(Poljaki) so lani proslavljali spomin dvestoletnice, kar je njih kralj Sobijeski osvobodil Dunaj turških navalov. V ta namen so priredili sijajne svečanosti in izdali različne spise. Španjski pesnik Josip de la Vega je spisal v proslavo Sobijeskemu panegirik: „Orlova zmaga in mesečevo mrknjenje“, kateri je te dni izišel v prevodu. — Profesor na Varšavskem vseučilišči Ljubowicz je izdal krasno delo „Historya reformacyi w Polsce“ po do zdaj še netiskanih virih, s katerim se znamenito razbistruje konec 16. veka zgodovine poljske. — Tudi Mazuri imajo od novega leta svoj časopis, z naslovom „Mazur“, kateremu je pomenljivo gaslo: „Boj se Boga, spoštuj brata, ljubi bližnjega, a čuvaj jezik očetov, to pravo božje in dolžnost človeško.“

(„Sv. Cecilija“) List za narodnu cerkveno glasbu i pjevanje. Izdaje i ureduje Miroslav Cugšvert, učitelj kr. vježbaonice u Zagrebu. Izlazi jedanput svakoga mjeseca. Godišnja ciena 3 for. a polugodišnja 1.50.

Ker se tem napevom prav lahko pristavljajo slovenske besede te ali one cerkvene pesmi in ker so ti napevi pravi globoki izraz pobožnega čuta tudi za slovensko srce, isto tako kakor za brata Hrvata; ker so poleg vse krasote napevi tudi priprosti, lahki, da jih tudi neizurjeni „orguljaš“ more peti in orgljati, — zato priporočamo list „sv. Cecilije“ tudi našim slovenskim orgljavcem, vedoč, kar je bratom Hrvatom ugodno in povoljno, milo in drago je tudi nam.

Iz Prage, 6. januarja. [Izv. dopis.] Slovansko srce mora se res ogreti, če osebe, katere se sicer ne poznajo, ali pa so si sorodne po svoji narodnosti in svojem mišljenju, v skupnem svojem glasilu, kakeršno nam je zdaj „Slovan“ občujejo in si vzajemno pripovedujo, kar jim je na srcu v interesu slovenske ideje. Tako mi n. pr. list častitega dopisnika „z Bolškega“ daje ugodno priliko, da seznanim Slovence z nazori in pravili, katera veljajo

pri nas Čehih o rabi jezika v slovanski vzajemnosti in o katerih so izpregovorili že tudi „Národní Listy“. — Ker namreč Slovanje nimamo še jednotnega pismenega jezika in ga v zdanjih razmerah tudi ne moremo imeti, vsak zaveden Slovan pa spoznava potrebo bližanja v jezikovnem oziru; — ne preostaja nič drugega, nego da se za zdaj ustanovi naslednje načelo, po katerem se je ravnati vsakemu, kdor hoče veljati za omikanega Slovana.

Vsak omikan Slovan naj si pridobi tako znanje slovanskih jezikov, da jih bode mogel popolnem umeti; kar je več, namreč, da bi v drugem, tretjem itd. slovanskem jeziku mogel tako spretno govoriti, kakor v svojem materinem, naj se prepusti osobni marljivosti in nadarjenosi dotičnika; za zdaj pa, dokler še bode zdanja šolska odgoja, tega ni potreba. Ko se bodo tedaj vsi omikani Slovanje vzajemno dobro umeli, tako da bode n. pr. Slovenec s Čehom in ta s Slovencem govoril v svojem materinem jeziku, bodedo se že jako približali jeden drugemu ter dosegli že prvi namen, te strani našega narodnega življenja — namreč jednotni pisni jezik — to moramo prepustiti bodočnosti, za zdaj mora vsekakor biti naša skrb, da dosežemo najbližji namen, ako hočemo, da se bode stvar naravno in brez nasilja razvijala in imela tudi plodno bodočnost. Kdor je slovanski ideji res odkritosrčno udan, komur ugajajo posebnosti in krasne lastnosti slovanskih narodov; komur je vse milo in drago, kar odlikuje Slovence pred vsakim drugim narodom; kdor spoznava v uspehu ostalih slovanskih plemen tudi svoj lastni uspeh in zopet v nesreči njihovi čuti svojo nesrečo: ta bo gotovo imel toliko čutečega srca, da bode prvo znamenje slovanske vzajemnosti — njene jezike — tako ljubil, da se jih bode tudi katerega učil. In to ni tako teško, kakor bi se utegnilo zdeti komu na prvi pogled; čez tri, štiri leta more se to prav lahko, in kaj je ta trud v očigled stomilijonskemu številu Slovanstva. Čujejo se sicer sem ter tje pritožbe, da je to neprilčno, da je premalo časa itd.: jaz pa pravim: Stori vsak odkritosrčno in vestno, kolikor moreš in izpolnil bodeš svojo nalogo.

Čelakovský piše: „Teško se ti zdi ta jezik ljubiti? Začni ga ljubiti in skoro ti bode za to potreba dvojih src.“ Taka bistra glava pa kakeršno ima Slovenec po vsi pravici, more si posebno lahko pomagati pri učenju slovanskih jezikov. Teško je to samo pri mladini, ktera še ni zadosti izkušena in katere o dosedanjem šolskem zistemu nikdo ne podpira pri učenju slovanskih jezikov, sama pa ne pozna sredstev, kako bi si stvar olajšala. Zato mnogokateri mladenič prehitro popusti učenje slovanskih jezikov in sveta slovanska stvar vsled tega izgubi v njem morebiti duhovitega in iskrenega pospešnika. Nadejam se tedaj, da ustrezem temu ali onemu vaših marljivih mladeničev, ako mu povem, kako se mi Čehi učimo ostalih slovanskih jezikov.

(Konec prihodnjič.)

V Odesi, 5. januarja. [Izv. dopis.] Razveselilo me je, ko sem izvedel, da boste v Ljubljani, tedaj v mestu, ki leži na skrajnem zapadu slovanskega sveta izdajali list, ki ima gojiti slovansko vzajemnost. Ideja ta je znamenita zato, ker se bodedo po „Slovanu“ vzajemno bolje spoznavali, ker nam bode po njem mogoče poučevati se o razmerah in posameznih slovanskih narodov. Program, ki ste ga priobčili v prvi številki, dopada se mi jako; dopada zato, ker v njem poudarjate slovansko zavest in duševno vzajemnost vseh Slovanov in se tedaj ne postavljate trdosrčno le na slovensko stališče. Sicer je pa že ime časopisa programa dovolj.

Kako pa jaz osebno razumevam ta program slovenske inteligencije, naj mi bode dovoljeno povedati s primero o jedni najrazširnejših pripovedek iz XVIII. stoletja.

Stari Rusi učili so se svoje in tuje zgodovine iz tako zvanih „granagrafov“, t. j. krono z granatov. V njih so

se nahajala še precej resnična poročila o „ogerski“, bolgarski in srbski deželi; govorilo se je v njih tudi o češkem kraljestvu. Tu smo našli tudi neko pripovedko o zapadnih Slovanih.

„Bila sta dva brata, Leh in Čeh. Dogodilo se je, da sta se sprla in tedaj sta ta dva brata odpotovala iz svojih slovenskih krajev na zapad solnca z vsemi rodbinama. In Čeh si je izbral bivališče na gori ob reki Dunaji; Leh pa ob gorenjem teku reke Visle in Odre na polnoč in zapad solnca. In Lehovi in Čehovi ljudje

obranili so se drugih in — nazvavši se Slovjake rekše: velikoslove*) — sprejeli so ruski jezik.“ — (Čital sem to pripoved v rokopisnem kronografu s konca XVII. stoletja, katerega mi je te dni prinesel v pregled jeden tukajšnjih „starovercev“.)

Naj bode tudi „Slovan“ velikoslov v tem smislu, da bode zastopal interese slovanske inteligencije vseh slovanskih narodov.

*) mnogojezičnike.

Razne novice.

(Napadi v železniških vozeh.) Predrznost lopovov je že tako velika, da napadajo potnike med vožnjo na železnicah. Poslednje dni je na progi Narbonne-Perpignan, na Francoskem neznan lopov streljal skozi vrata pri kupeji na glavnega davkarja La Guerroniéra, ko je brzovlak najhitreje vozil. Na srečo ni pogodil svoje žrtve. — Drugič pa je — kakor se sluti isti lopov — med vožnjo prišel v kupé, v katerem je sedel trgovec Lannes iz Narbonne-a, nastavlil mu revolver na prsi ter zahteval od njega denarja. Ker se mu je isti začel ustavljati s svojo palico, smuknil je lopov zopet iz kupeja, ne da bi bil kaj opravil. — V Narbonne-u so sicer potem ujeli sumljivega človeka, toda ne ve se, če je isti, kateri je zamislil oba omenjena napada.

(Kajkavec, kralj v Ameriki.) Gotovo bo se čudil vsak Slovenec, ko bode slišal, da je bil kdaj, zlasti pa v osemnajstem stoletju kak Slovenec kralj, kajti, dasi je naš rod prebrisane glave, vendar ne doseže nobeden izmed nas ali vsaj malokateri še kako manjšo čast, a kaj pa, da bi še kdo mislil na kraljevski prestol. Vrli bratje Hrvatje so imeli nekdanj dične kralje, kakor Zvonimira; Srbom je

vladal silni car Dušan, a bolgarsko cesarstvo se je razprostiralo v dežele, katere so zdaj podložne našemu cesarju. Tudi Čehi in Poljaki, naši politični zavezniki, so imeli slavne kralje. Da molčim o Rusih! Slovencem je bil nekdanj kralj Samo. Bile so viharne dobe, katere so uničele mnogo slovanske sijajnosti. Ali dasi so nekateri slovanski rodovi izgubili svoje kralje, vendar so si zaslužili čast, da so se vedno vedeli kraljevski v svetovni zgodovini. Leta 1875. je ravno preteklo sto let, ko je kajkavski pisatelj, jezuit Mikula Plantič dal tiskati v Varaždinu pobožno knjigo z naslovom: „Pobosna y kratka za vszaki dan meszeczca premishlyavanya . . . Vu Varasdinu 1775.“ Opustivši pisateljstvo in zapustivši domovino, odide Plantič v Ameriko in sicer v Paragvaj, kjer so si ga ondotni prebivalci izvolili za kralja, a gotovo ne zaradi njegovih pisateljskih zaslug, katerih si je pridobil za kajkavsko slovstvo, kajti na te se ne gleda pri nas, a ne vem kako v Ameriki, ampak zato, ker se je Plantič prikupil svojim podložnikom s svojimi sanjarskimi idejami. Kaj facega je samo v Ameriki mogoče.

Politični razgled.

Znano je, da je že prvokrat dne 11. decembra ogrska gosposka zbornica zavrgla predlog mešanih zakonov med judi in kristijani. Ta zavržena postava je zopet romala v državno zbornico poslancev, katera jo je vrnila gosposki zbornici, češ, naj jo vendar potrdi.

Zadnjo soboto je glasovala gosposka zbornica o tem predmetu in je zopet zavrgla mešane zakone z 200 glasovi proti 191. Znamenito je to, da so glasovali v ogrski gosposki zbornici tudi avstrijski kavalirji, kateri sicer imajo to pravo, toda takisto bodo se o priliki tudi ogrski velmožje smeli utikati v naše posle.

Zadnje zborovanje je bilo v hrvaškem zboru sila burno. Stranke so vzkipele in sejo je moral pretrgati predsednik za nekaj časa, ko je predlagal Gjurgjević, naj

se raztegne področje banovo. Na hodnikih in pred vhodi so stali žandarji; dijaška galerija je bila zaprta.

Večina zbora je dala banu indemnitet na 6 mesecev, to je, dala mu je oblast, rabiti denar.

Ker so zlasti Starčevićanci silno upili na narodno stranko ter ji metali v obličje ostre besede, hotela je narodna stranka njih petorico izključiti za 8 sej. Vendar se to ni zgodilo. Izključen je bil samo Starčević.

Arnold je predlagal adresu, katera priznava, da je ustav skrhan, torej naj se voli kraljevinski odbor ter ukrene, da se kaj takega ne bo več zgodilo. „Pozor“ graja škandale v zboru, ali pravi, da morajo take nezakonitosti vznemiriti vsakega Hrvata.

Tržne cene v Ljubljani

dne 16. januarja:

Hektoliter: pšenice 7 gld. 96 kr., ječmena 1 gld. 71 kr., ovs 2 gld. 92 kr., soršice — gld. — kr., ajde 5 gld. 4 kr., prosa 5 gld. 20 kr., koruze 5 gld. 40 kr., krompirja 2 gld. 86 kr., leče 9 gld. — kr., graha 9 gld. — kr., fižola 10 gld. — kr.
Kilogram: goveje masti 94 kr., svinjske masti 86 kr., surove slanin 60 kr., okajene slanin 74 kr., masla 85 kr., govejega mesa 60 kr., telečine 54 kr., svinjine 52 kr., ovčjega mesa 38 kr. — 1 jajce 3 kr., 1 pišč 50 kr., 1 golob 18 kr., liter mleka 8 kr. 100 kilogramov: sena 2 gld. 16 kr., slame 1 gld. 78 kr.

Listnica upravnitva. — Gosp. Martinu Pečariču v Drašičah: Doslej nismo prejeli od Vas naročnine. Blagovolite reklamirati na pošti.

Listnica urednikova. — Gosp. D. M. v. B.: Ljubo nam je, kar nam kot sourednik „Slovanskega Almanaha“ pišete, da je glavni urednik gosp. R. Poznik vsem predplačnikom naročnino pošteno povrnil in mora samo biti pomota, ako je gosp. dopisnik „z Bolškega“ trpel materialno škodo, katero bi se še dalo popraviti. Neradi bi, da bi tako vrlega domoljuba, kakor je gosp. R. Poznik, v našem listu doletelo neutemeljeno očitanje!

„Slovan“ izhaja vsak četrtek popoldne. Cena mu je za celo leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld. — Posamične številke se prodajajo po 10 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnitvu, dopisi pa urednitvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvostopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.